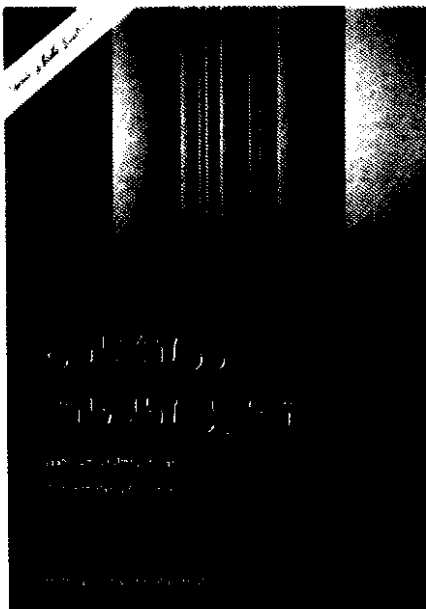

معرفی کتاب

Psychology of Intelligence Analysis

Richard J. Heuer
Center for the Study of
Intelligence, 1999

ترجمه دکتر جواد علاقبندراد

کتاب "روانشناسی تحلیل اطلاعات"، در اصل، برای تحلیل گران اطلاعاتی آمریکا نوشته شده است. این کتاب در برگیرنده مجموعه مقالاتی در زمینه روانشناسی شناختی است. اگرچه کتاب برای متخصصان نوشته شده؛ اما به دلیل نگارش روان و محتوای آن برای خواننده غیر حرفه‌ای نیز جذاب است. تلاش نویسنده بر آن است که یافته‌های دهه‌های اخیر روانشناسی شناختی و اجتماعی را به نوعی به حوزه عمل نزدیک و از آن برای تقویت قدرت تحلیل مأموران امنیتی و اطلاعاتی استفاده کند. در لابه لای متن روان آن به مثال‌های متعددی که اکثراً بر نتایج مطالعات کلیدی در حوزه روانشناسی تکیه دارند، اشاره شده است. این روش بر جذابیت کتاب در نزد عموم افزوده است.

در فصل دوم، ادراک و خطاهای آن مورد بحث قرار گرفته است. مثال‌های آن همان مثال‌های شایع خطاهای حسی می‌باشد؛ اما در هر مثال مرتباً بر این اصل تأکید شده که اطلاعات آن گونه که می‌نمایند نیستند و اهمیت این مسئله به تحلیل گران اطلاعاتی گوشزد شده است. در فصل بعدی کتاب به مسئله حافظه، قطعه‌بندی (chunking) راه‌های افزایش توان به خاطر سپاری و همچنین خطاهای حافظه اشاره شده است. در فصل ۴ و ۵ تصمیم‌گیری و انتخاب (decision making) و الگوهای مختلف آن هدف بحث است. از آنجا که روند کلی کتاب تأکید بر خطاهای شناختی و آموزش اجتناب از آنهاست، این فصل نیز از این قاعده مستثنی نیست. سوگیری در تصمیم‌گیری و حتی اثر مخربی که گاهی از داشتن اطلاعات بیش از حد ناشی می‌گردد، در این دو فصل تحلیل شده است.

شاید خواندنی‌ترین فصل کتاب، فصل ششم یا «حفظ دید بی طرفانه» باشد: «شکست‌های اطلاعاتی فاحش معمولاً ناشی از شکست در جمع‌آوری اطلاعات نیست، بلکه شکست در تحلیل است که عامل اصلی می‌باشد. اطلاعات مهم غالباً فاقد ارزش تلقی شده و دچار سوء تعبیر، بی‌توجهی، طرد شدن یا نادیده گرفتن می‌گردد...»

در این فصل با تحلیل خطاهای عمده اطلاعاتی نقش افکار کلیشه‌ای، تفکر سوگیری شده و عدم خلاقیت در آن، به بحث گذاشته شده است. چندین معما و مسئله فکری نیز بر جذابیت این فصل می‌افزاید. نویسنده دلیل ناتوانی در حل بسیاری از معماها را فکر کلیشه‌ای و گیرافتادن در قالب می‌داند و نشان می‌دهد که وقتی طرح‌واره شکسته می‌شود، جواب معماها چه راحت به دست می‌آیند.

به دلیل سادگی، این کتاب برای خواننده بدون زمینه نیز قابل استفاده است. البته تلاش برای قابل فهم نمودن، قطعاً از سطح علمی کتاب کاسته است و آن را به قالب کتاب‌های پرفروش روان‌شناسی نزدیک کرده است. در مجموع این کتاب به علاقه‌مندانی که سابقه مطالعه در روان‌شناسی شناختی یا اجتماعی ندارند و تاکنون کتاب‌های درسی این رشته‌ها را نخوانده‌اند توصیه می‌گردد. مثال‌های سیاسی آن برای علاقه‌مندان به علوم سیاسی نیز جالب توجه است. این کتاب ۱۸۰ صفحه‌ای را دکتر جواد علاقبندراد به تازگی به زبان فارسی ترجمه کرده است.